

значение этому вопросу, признавая, что эти иммунитеты являются важным фактором обеспечения надлежащего функционирования консульского учреждения.

В то же время эти иммунитеты не являются унифицированным и в каждом конкретном случае существенно различаются по своему содержанию, а во многих случаях они недостаточны для эффективного выполнения указанными работниками консульских учреждений в государстве пребывания своих функций.

Предложение. С целью устранения этих разногласий и усиления правового статуса упомянутых работников необходимо усовершенствовать и максимально унифицировать международно-правовые нормы и законодательство государств по регулированию правового статуса (предоставление иммунитетов) консульских работников (административно-технических работников) консульских учреждений и практику их применения.

Библиография

1. Бобылев Г. В., Зубков Н. Г. Основы Консульской службы. М., - 1986.
2. Венская конвенция о консульских сношениях. - 36 с.
3. Венская конвенция о дипломатических сношениях. - 18 с.
4. Гуменюк Б. И. Основы дипломатической и консульской службы. - М., 1998 - 255 с.
5. Демин Ю.Г. Статус дипломатических представительств и их персонала. - М.: Международные отношения, 1995. - 204 с.
6. Иванов Ю.А. Международное право. - М.: Изд. Поливода А.В., 2004. - 198 с.
7. Краткое украинский дипломатический словарь. Составитель: Я.Серкиз. // под общ. ред. М. Мальский. - Львов, 2002. - 264 с.
8. Hamilton K. Longhorne R. The Practice of Diplomacy. Its Evolution, Theory and Administration. - L.; N. Y., 1995.
9. Mukliarji P. B. The Modern Trends of Diplomatic Law. - Calcutta, 1973.
10. J. Cambon, "The Diplomatist", London, 1971.

Александр СТОРОЖУК,
кандидат юридических наук,
prodigyaphextwin@gmail.com

Aleksandr STOROZHUK,
Candidate of Juridical Sciences
prodigyaphextwin@gmail.com

CZU: 340.12

UNELE CONSIDERENTE REFERITOR LA CORAPORTUL DREPTULUI CU VALORILE SOCIAL UMANE

Gabriel ICHIM,
doctorand, ULIM

REZUMAT

Valorile sociale sunt determinate atât de cadrul general în care trăiește societatea, cât și de multiplele laturi de manifestare a acestei vieți. Toate grupele de valori au în comun faptul că se referă întotdeauna la o valoare supremă, care se impune tuturor valorilor sociale, economice, politice, religioase, morale, juridice, etc. - valoarea culturală. Valorile sociale sunt valori culturale întrucât toate se reglementează după acest ideal cultural. Noțiunea de cultură este legată de evoluția istorică a societății.

Cuvinte-cheie: valori sociale, valoare juridică, ideal cultural, valoare culturală, conștiință juridică.

SOME CONSIDERATIONS ON THE RELATIONSHIP BETWEEN SOCIAL VALUES AND THE LAW

Gabriel ICHIM,
PhD student, Free International University of Moldova

SUMMARY

Social values are established by both the general framework in which society lives and the different aspects of it. All the groups of these values share the fact that they always are in connection with a supreme value - the cultural one. In fact, the cultural value is imposed on all other categories of values: social, economic, political, religious, moral, legal, etc.. This leads to the identification of social values with cultural ones, as the social values are regulated by this cultural ideal. Of course, the notion of culture is related to the historical evolution of society.

Keywords: social values, juridical values, cultural ideal, cultural value, juridical consciousness

Introducere. Viața socială este determinată de idei și idealuri, care sunt valori și care caută să fie realizate. O însușire, un obiect, o atitudine, o comportare, o creație umană, un sistem teoretic, o individualitate etc., devin valori de îndată ce intră în câmpul intereselor și aprecierilor noastre, căpătând semnificații variabile în funcție de particularitățile subiectului individual sau social, de gustul personal sau stilul cultural, de obiceiuri, tradiții, conjuncturi istorico-sociale. Valorile în societate sunt determinate de acest cadru general, în care trăiește societatea și nu numai, deoarece există o multitudine de laturi de manifestare a acestei vieți. Toate aceste valori, despre care am vorbit anterior, au comun faptul că se referă întotdeauna la o valoare supremă, care se impune tuturor

celorlalte valori, aceasta este *valoarea culturală*.

Scopul studiului nostru este de a explica conținutul acestei valori. De a da o interpretare nouă conceptelor de cultură filosofică, cultură etică, cultură istorică. Punctul de plecare a tuturor acestor sensuri ale culturii este cultura istorică, care oferă material culturii filosofice, dacă istoria ne dă fapte de cultură, filosofia stabilește valori de cultură. Prin urmare, prin cultură trebuie să înțelegem realizarea tuturor valorilor. Purtătorul culturii, or substratul ideal în care sunt realizate aceste valori, este personalitatea socială sau personalitatea umană.

În ziua de astăzi există un interes sporit pentru cunoașterea personalității umane. Anume organizarea sa dinamică, sistemul fizic, psihic și social, com-

portamentul și gândirea personalității, interacțiunea cu valorile culturale sunt obiectivele principale ale acestei lucrări.

Metode și materiale aplicate și utilizate. În procesul cercetării au fost utilizate metode tradiționale, cum sunt metoda istorică, logică, sociologică, comparativă. Analiza și sinteza, abstractizarea unor noțiuni și categorii, definirea conceptelor fundamentale, toate acestea ne-au ajutat la elucidarea acelui raport care există între personalitatea umană și valorile sociale și, nu în ultimul rând, valorile juridice.

În calitate de materiale au servit lucrările autorilor autohtoni, români, precum și reprezentanți ai doctrinei europene.

Rezultate obținute și discuții. Valorile sociale sunt determinate atât de cadrul general în care trăiește societatea, cât și de multiplele laturi de manifestare a acestei vieți. Toate grupele de valori, despre care am vorbit în introducere, au în comun faptul că se referă întotdeauna la o valoare supremă, care se impune tuturor valorilor sociale, economice, politice, religioase, morale etc. – valoarea culturală.

Viața socială e determinată de idei și idealuri, care sunt valori și care caută să fie realizate. O însușire, un obiect, o atitudine, o comportare, o creație umană, un sistem teoretic, o individualitate etc., devin valori de îndată ce intră în câmpul intereselor și aprecierilor noastre, căpătând semnificații variabile în funcție de particularitățile subiectului, individual sau social, de gustul personal sau stilul cultural, de obiceiuri, tradiții, conjuncturi istorico-sociale etc.

Valorile sociale se nasc prin gândirea și voința socială, bază a valorilor sociale este, deci, voința socială, voința generală [1, p. 233].

Într-adevăr, voința individuală nu este altceva decât numai o parte a voinței generale. După cum realitatea voinței individuale constă în faptul că individul face anumite acte de voință, tot așa realitatea voinței generale constă în aceea că societatea face anumite acte voluntare, care se impun voinței tuturor indivizilor [1, p. 233].

Această voință generală se manifestă în diferite modalități, care alcătuiesc valorile sociale. Dacă reducem voința socială, generală la o suma de voințe individuale, atunci valorile soci-

ale nu sunt decât o simplă coexistență a valorilor individuale. Dacă, din contra, atribuim voinței sociale un rol de sine stătător, atunci valoarea socială are o existență proprie, diferită de cele individuale, în primul caz, facem din individual un criteriu de apreciere a vieții sociale, căci individul devine un scop, iar ceea ce contribuie la perfecțiunea lui devine mijloc [1, p. 234].

Valorile sociale sunt, deci, valori culturale, întrucât toate se reglementează după acest ideal cultural general.

Noțiunea de cultură este legată de evoluția istorică a societății. Cultura, în opinia lui P. Andrei, este procesul de realizare a valorilor sociale în evoluția istorică [1, p. 236].

În sens obiectiv prin cultură se înțelege un complex de produse ale activității omenești în scopul traiului și al perfecțiunii [1, p. 236]. Acest complex cuprinde cunoașterea, credința, arta, moravurile, legea, obiceiurile și orice alte capacități și deprinderi, dobândite de om ca membru al societății, și nu în ultimul rând, dreptul.

Oamenii percepând fenomenele juridice de valoare și folosind conștient, activ conținutul și posibilitățile dreptului, în scopul satisfacerii diferitor necesități și interese, de regulă, sunt considerați ca având un înalt nivel de conștiință juridică și o cultură dezvoltată [5, p. 79].

În conceptul culturii, filozoful Petre Andrei, sintetizând opiniile mai multor autori, distinge trei lucruri: cultura istorică, cultura filosofică și cultura etică. Punctul de plecare a tuturor acestor sensuri, în opinia autorului este cultura istorică, care oferă material culturii filosofice, istoria dă numai fapte de cultură [1, p. 236]. Prin cultură, propriu-zis trebuie să înțelegem realizarea tuturor valorilor. Purtătorul culturii, or substratul ideal, în care sunt realizate aceste valori, în opinia lui P. Andrei este personalitatea socială, (personalitatea umană) [1, p. 236].

Interesul pentru cunoașterea omului în profunzime, ca fenomen individual și ca personalitate umană, își are originea în antichitate. Cu două mii cinci sute de ani în urmă un vestit filosof, numit Diogen umbla pe străzile capitalei antice spunând: „caut omul”. Aceste străzi erau, bineînțeles pline de diferiți oameni, însă filozoful căuta ceea ce era

ascuns în fiecare dintre aceste tipuri de oameni, căuta personalitatea umană.

Acest interes sporit pentru cunoașterea personalității umane s-a menținut și astăzi, personalitatea fiind punctul de pornire al cercetărilor sociologice și nu numai, probleme precum dezvoltarea individului, integritatea sa spiritual-morală, în contextul agravării problemelor globale, ecologice, demografice, sociale - sunt în centrul atenției.

În trecutul nu foarte îndepărtat personalitatea era tratată ca o antiteză la noțiunea de „masă”, fiind în această ipostază inclusă în filosofia procesului istoric, însă, în doctrina perioadei contemporane se iau în considerare caracteristicile individuale ale persoanelor participante la procesul istoric.

În doctrina sociologică, juridică personalitatea ocupă un loc central. Aceasta analizează personalitatea din punct de vedere al calităților, care se formează la oameni pe parcursul existenței lor în societate și este tratată ca ceea ce face oamenii să se asemene între ei.

Personalitatea, din punct de vedere socio-juridic, are în vedere aspectele exterioare și vizibile cu care un individ se afișează în public. Însă, personalitatea este mult mai mult decât suma aspectelor, care sunt vizibile cu sau fără voința indivizilor, acestea fiind doar o parte a ei. Personalitatea este organizarea dinamică în interiorul individului, a acelor sisteme psihice, fizice și sociale ce determină gândirea și comportamentul caracteristic numai lui [11].

- *Organizarea dinamică* se referă la organizarea mintală, adică la formarea structurilor, ordinii, ideilor și deprinderilor;

- *Sistemul fizic, psihic și social* se referă la organizarea personalității, formarea unei unități între spirit și biologic. Cele trei sisteme prin unitatea lor, întrând în acțiune, antrenează o gândire și o activitate specifică pentru care o persoană ajunge să fie cunoscută;

- *Comportamentul și gândirea* înseamnă adaptarea individului la mediul în care trăiește și felul în care această adaptare se reflectă în acțiunile sale.

După cum am menționat, personalitatea socială este o personalitate umană, prin urmare, purtător al idealului suprem cultural ar trebui să fie umanitatea, cum, însă, aceasta este ceva prea

larg, rămâne ca substrat real, ca subiect activ, ca personalitate socială, care realizează valoarea culturală – *națiunea*. În cazul acesta personalitatea individuală se subordonează națiunii în care se contopește cu celelalte personalități, având o singură voință de activitate comună, de realizare a culturii. Viața indivizilor este pusă, deci în serviciul culturii și numai prin aceasta dobândește ea valoare. Prin urmare, viața dobândește valoare numai prin creația de opere de cultură. Astfel, viața e în serviciul culturii, nu cultura în serviciul vieții [1, p. 237]. Viața trebuie jertfită, atunci, când o cere conservarea valorii. Așa se explică și se îndrituiește distrugerea vieții sociale în război, pentru apărarea personalității sociale și a valorilor culturale create [1, p. 237].

Anterior, am sintetizat opiniile mai multor autori, și în primul rând, P. Andrei, referitor la sensurile noțiunii de cultură. La cele nominalizate de Petre Andrei, cultura istorică, cultura filosofică și cultura etică, noi am mai adăuga și *cultura juridică*, care în ziua de astăzi reprezintă un concept juridic complex ce însumează toate modalitățile prin care operatorii dreptului aplică legea în exercitarea atribuțiilor proprii [2]. *Cultura juridică* este partea integrantă a culturii umane, care definește totalitatea cunoștințelor juridice, a proceselor, normelor și posibilităților de a folosi legislația și de a le respecta în practica cotidiană social-juridică de către membrii unei societăți [2].

Care este rolul culturii juridice în viața socială: *în primul rând*, cultura juridică este un criteriu al nivelului de dezvoltare a personalității umane. Dacă dreptul și alte instrumente juridice creează un mediu favorabil pentru activitate, atunci cultura intervine pentru înlăturarea comportamentului ilicit; *în al doilea rând*, cultura juridică înglobează toate valorile juridice, care au fost adoptate de către omenire de-a lungul istoriei, de aceea o atitudine potrivită față de aceasta determină progresul social; și *în al treilea rând*, cultura juridică asigură dezvoltarea ordinii, a statului și sistemului de drept.

Un element foarte important al culturii juridice este conștiința juridică ce exprimă gradul de intensitate a cunoștințelor de drept și posibilitatea de a percepe și a aplica dreptul, conștientizarea de a respecta legile cu sentimen-

tu dezvoltat de legalitate, echitate, justiție. Sub acest aspect, mai simplu spus, cultura juridică reprezintă și totalitatea cunoștințelor, credibilitatea față de drept, sentimentul dezvoltat de acceptare a dreptului pentru reglementarea raporturilor dintr-o societate [10].

Conținutul culturii este reprezentat de ierarhia valorilor umane, aici am vrea să menționăm că, în perioada de tranziție de la un regim totalitar la unul democratic, societatea românească nu a reușit să-și creeze o altă scară de valori. Libertatea socială promisă de regimul democratic, a determinat decizerea de multe norme morale, care au organizat societatea timp de veacuri: munca, credința, bunăvoința, recunoștința pentru binele făcut, rușinea, grija și obligația pentru buna educație a copiilor, respectul pentru cei în vârstă, responsabilitatea. Astăzi societatea noastră este parcă lipsită de valori și datorită tuturor este de a regăsi sau crea alte valori pentru a elimina haosul din prezent. Creșterea nivelului de cultură nu se poate realiza în mod artificial sau la întâmplare, ci acest nivel trebuie dezvoltat în mod sistematic, pe obiective, etape și programe de acțiune.

Până, însă, a vorbi despre direcțiile, etapele, obiectivele procesului transformator de dezvoltare a culturii juridice, avantajele aduse societății, în primul rând, pentru cetățeni prin stimularea activismului juridic în direcția netolerării corupției, samovolniciei, criminalității, cu alte cuvinte, reformă a culturii juridice, se impune a cunoaște conținutul expresiei cultură juridică.

Expresia *cultură juridică* este o combinație a două noțiuni, care s-au întâlnit și s-au unit în evoluția istorică a valorilor omenirii, respectiv *cultură* și *juridic*. Nu luăm în discuție vechimea unui cuvânt sau altul, ci doar faptul că „definițiile noțiunii de cultură exprimă o prezentare dublă: pe de o parte, este vorba despre o acceptare universală a acesteia, care se raportează la natură și la sensul relativist al ei, care desemnează moravurile și tradițiile popoarelor; pe de altă parte, se vorbește de un sens restrâns, raportat la operele de artă, recunoscute, dar și de un sens mai larg, prin abordarea antropologică de înglobare a manierelor de-a gândi și de caracterizare a diferitor grupuri: națiuni, etnii, clase” [8, p. 202].

Totodată, este remarcabil de luat

în seamă interpretarea modernă a conceptului de cultură, care se referă la „totalitatea societății și a instituțiilor: logica, limbajul, dreptul, arta, religia. (...) Cultura este un sistem de moștenire, care oferă individului genealogie și identitate; ea deține legi tradiționale, care prevăd modalități de schimburi economice, instrumente, tehnici și moduri de producție și de consum” [8, p. 205].

De asemenea, din perspectivă sistemică, cultura este „un model integrat al cunoașterii umane, credinței și comportamentului. Cultura constă din limbaj, idei, credințe, obiceiuri, tabuuri, coduri, instituții, instrumente, tehnici, lucrări de artă, ritualuri, ceremonii și alte componente de acest fel. Dezvoltarea culturii depinde de capacitatea omului de a învăța și transmite cunoașterea generațiilor următoare” [3, p. 784]. Numai în acest context se poate vorbi și despre civilizație, atunci când aceasta este concepută ca actualizare a culturii la un anumit moment istoric dat [12, p. 37].

Noțiunea de *juridic* aparține Teoriei generale a dreptului și „se referă la regulile juridice, care se aplică la un complex de fapte, la o consultație ce se poate da, un contract pentru a fi redactat, un proces pentru a fi judecat [9, p. 420]. Formula combinată, „*cultură juridică*, nu este altceva decât versiunea modernă a ceea ce se înțelegea altădată prin tradiție juridică sau mentalitatea unui popor (...). Toți juriștii sau aproape toți (...) au sentimentul de a trăi un fel aculturație juridică generalizată datorită competiției la care sunt supuse sistemele juridice. Această realitate este dată de faptul că studierea culturii raportată la subiect (spirit, mentalitate), la istorie (tradiție), la identitate (geniu sau vechimea unui popor), pleacă de la o concepție statică, iar noi preferăm a cerceta-o la subiectivitate, actualitate istorică, mondializare a identității, cu alte cuvinte, de a trece de la ideea de suprafață a acesteia la cea de profunzime” [4, p. 299].

După cum am menționat anterior, nivelul culturii juridice, adică cunoașterea și perceperea dreptului depind în mare măsură și de calitatea lui, în primul rând, de calitatea actului normativ. Dreptul în calitatea sa de fenomen social deosebit, exprimat printr-un sistem de legi, constituie acel potențial

de valoare, care se manifestă ca un mijloc eficient de asigurare a legalității și ordinii de drept în cadrul statului, fundamentul realizării drepturilor și libertăților omului și cetățeanului.

Atractivitatea valorică a dreptului, în cea mai mare parte, este determinată de perfecțiunea și calitatea actelor normative adresate subiecților de drept. În prezent amplificarea rolului legislației în viața persoanei, a societății și a statului implică necesitatea înțelegerii modului cum aceasta este creată, formată și dezvoltată, în ce constă esența ei. Fără a înțelege aceste momente este imposibil succesul activității de elaborare și adoptare a legilor și a altor acte normative, chemate să asigure drepturile și libertățile persoanelor și progresul societății [6, p.4].

Calitatea actului juridic normativ, la rândul său, depinde de nivelul culturii juridice, a funcționarului ce participă la procesul normativ. De la bun început precizăm că, în literatura de specialitate sunt vehiculate mai multe concepte referitor la cultura de creare a dreptului, după cum: cultura juridică a activității normative; cultura juridică a legiuitorului, cultura tehnicii juridice, cultura tehnicii legislative, fapt ce denotă multilateralitatea abordării subiectului în doctrină [6, p. 4].

În această ordine de idei Gh. Costache, sintetizând mai multe opinii, accentuează destul de justificat că succesul activității de creare a legilor și a altor acte normative depinde, mai întâi de toate, de cultura juridică a legiuitorului, de atitudinea creativă a acestuia față de misiunea sa, de nivelul cunoștințelor juridice pe care le posedă și de procedeele de tehnică legislativă. Esența culturii juridice a legiuitorului, ca parte componentă a culturii generale, constă în modul de gândire și acțiune a acestuia, bazat pe recunoașterea și cunoașterea valorilor fundamentale ale dreptului, a cerințelor legalității [5, p. 5].

O idee importantă, subliniată de cercetător este cea conform căreia cultura juridică a legiuitorului se află într-o strânsă interdependență cu cultura generală. Influența puternică a culturii generale asupra conștiinței juridice, a gândirii și viziunilor legiuitorului, asupra orientărilor lui valorice determină nemijlocit caracterul legislației, corespunderea acesteia cu spiritul național și

istoric al poporului, cu aspirațiile, dorințele și interesele acestuia.

Formulată spre evidențierea valorilor juridice în procesul de legiferare, susținem opinia autorilor Gh. Costache și V. Albu, că toate că această activitate trebuie să se bazeze pe anumite principii: principiul interesului național, principiul legalității și bune credințe, principiul transparenței, principiul fidelității. Respectarea acestor principii, evident, mărturisește despre nivelul culturii juridice [6, p.6].

În viziunea prof. Gh. Costache, cultura juridică a cetățenilor, *activismul juridic*, în mod considerabil, pot fi dezvoltate de ordinea care domină în structurile sistemului de stat, disciplina, profesionalismul, cultura demnitarilor și a funcționarilor publici, de receptivitatea acestora la apelurile și solicitările cetățenilor, în fine, de modul cum este asigurată supremația dreptului în cadrul statului [7, p.21].

Acest scop este imposibil de atins fără o colaborare și interacțiune reciprocă dintre cetățean și stat și fără o influență a cetățeanului asupra statului, susține prof. Gh. Avornic [2, p. 65].

În acest sens, expunem următorul model de acțiune a personalității umane: cetățean – activism juridic – valorile general-umane – dreptul – stat de drept. Activismul juridic al cetățenilor, orientându-se în baza valorilor general umane, poate astfel, constitui o forță motrică eficientă în procesul edificării statului de drept.

Concluzii

În concluzii menționăm că, coraportul dreptului cu valorile social-culturale sunt determinate atât de cadrul general, în care trăiește societatea, cât și de multiplele laturi de manifestare a acestei vieți. Valoarea culturală, și în genere cultura juridică a societății, se poate realiza în condițiile în care se identifică un echilibru de valori și principii pe plan intern și extern. În acest sens, transformările culturale de natură juridică națională presupun modificări strategice de gândire juridică, vizibilitatea culturii juridice față de alte forme ale culturii naționale, construcția unei infrastructuri juridice moderne. Toate aceste schimbări, din cultura juridică românească trebuie armonizate cu exigențele juridice ale Uniunii Europene.

Referințe bibliografice

1. Andrei P. Filosofia valorii. București Fundația „Regele Mihai-I”, 1945.
2. Avornic Gh. Intensificarea activismului juridic al cetățenilor prin intermediul instituției avocatului – condiție a edificării statului de drept. Teză de doctor habilitat în drept. Chișinău, 2005.
3. Butculescu C. R. Considerații privind impactul culturii juridice europene asupra dreptului românesc în urma aderării României la Uniunea Europeană. <http://nos.iem.ro/lits/ramhaindiem/123456789butculescucr> (vizitat 22.07.2017)
4. Cadiet Loie. Dictionaire de la justice. Paris: Presses Universitaires de France, 2004..
5. Costache Gh. Cultura și educația juridică – condiții necesare pentru edificarea statului de drept. Chișinău: Tipografia Centrală, 2014.
6. Costache Gh., Albu V. Reflecții asupra culturii juridice în activitatea legislativă. În: *Legea și viața*, nr. 2, 2015.
7. Costache Gh., Pânzaru T. Reflecții asupra activismului juridic al cetățenilor. În: *Legea și viața*, nr. 8-9, 2014.
8. Enciclopedia Universalis. Vol. 7. Paris: Ed. a Paris France, 2008.
9. <http://slideshare.net/mobile/oanamătăscan9/culturajuridicăși...> (vizitat 22.07.2017)
10. <http://slideshare.net/mobile/oanamătăscanouă/culturajuridic> (vizitat 22.07.2017)
11. Manolache L. Pentru o reformă a culturii juridice în România. În: *Sfera politică*, nr. 172, 2013. .
12. Safra Jacob (Charman of the Board). *The New Encyclopedia Britanica*. 15-th edition. Vol. 3. London: Founded 1768.

INFORMAȚIA DESPRE AUTORI
Gabriel Ichim – doctorand, ULIM
e-mail: preotgabriel@yahoo.com
tel.: 0040742973355

INFORMATION ABOUT AUTHORS
Gabriel Ichim - PhD student, Free
International University of Moldova
e-mail: preotgabriel@yahoo.com
tel.: 0040742973355